

DON FORESTA, ALAIN MERGIER, BERNARD SEREXHE

Novi prostor komunikacije, *sučeljavanje s kulturom* & umjetničkom kreacijom

UMJETNOST I INOVACIJA

Umjetnost je pokušaj razumijevanja stanja ljudskosti (*condition humaine*), subjektivan umjetnikov pogled na svijet koji generira nove oblike percepcije. Skup takvih vizija svijeta običavamo nazivati Kulturom.

Umjetnik zrcali evoluciju psihološke klime svoga vremena, često predviđajući promjene u društvu. To je osobito tako otkad se umjetnost priznaje kao umjetnikova osobna ekspresija i introspekcija. Psihološka atmosfera je društvena činjenica koju osjećaju i primjećuju svi, ali ponajviše umjetnici, jer je njihovo polje djelovanja upravo ta atmosfera. Umjetnikova je potreba razumjeti stvarnost, osobne i subjektivne odnose koji ju tvore. Rijetko nas privlači umjetnost iz nekog drugog svijeta jer nemamo s njome zajedničke psihološke uvjete. Iznimka su slučajevi kada umjetnik uspije pronaći univerzalnu vezu, te onda njegovo djelo transcendirira i svoje vrijeme i mjesto. Kao što kaže Heisenberg: *“Duh vremena je vjerojatno činjenica jednako objektivna kao i neke druge činjenice prirodne znanosti, a ot-*

kriva i određene karakteristike svijeta neovisnog o vremenu, vječnog. Umjetnik pokušava te karakteristike učiniti razumljivima... Dva tijeka, tijekom umjetnosti i tijekom znanosti, nisu toliko različiti. I umjetnost i znanost, u slijedu epoha, svaka za sebe stvaraju jedan ljudski jezik koji nam dopušta ocrtati upravo najnedostupnije kategorije stvarnosti.”

Uloga umjetnikova je, kao i znanstvenikova, uloga tražitelja. U najmanju ruku, to je postalo istinito u 20. stoljeću. Umjetnik je vrsta društvenog istraživača koji stvaralačku intuiciju primjenjuje na stanje ljudskosti da bi otkrio, kao što je rekao Niels Bohr, veliki znanstvenik našeg stoljeća, *“odnose između višestrukih vidova iskustva”*. On sudi, razmatra, vrednuje, kritizira stanje ljudskosti - analizira ono što je navlastito Čovjeku u njegovu okruženju.

Čim se umjetnik prihvatio novih tehnologija, pojavila se nova umjetnička forma: tehnološka umjetnost, videoumjetnost ili informatička umjetnost. Zamjenjujući sadržaj oruđem, ovi nazivi varaju. Radi se o tome da umjetnik jednostavno postupno prisvaja nova oruđa, redom

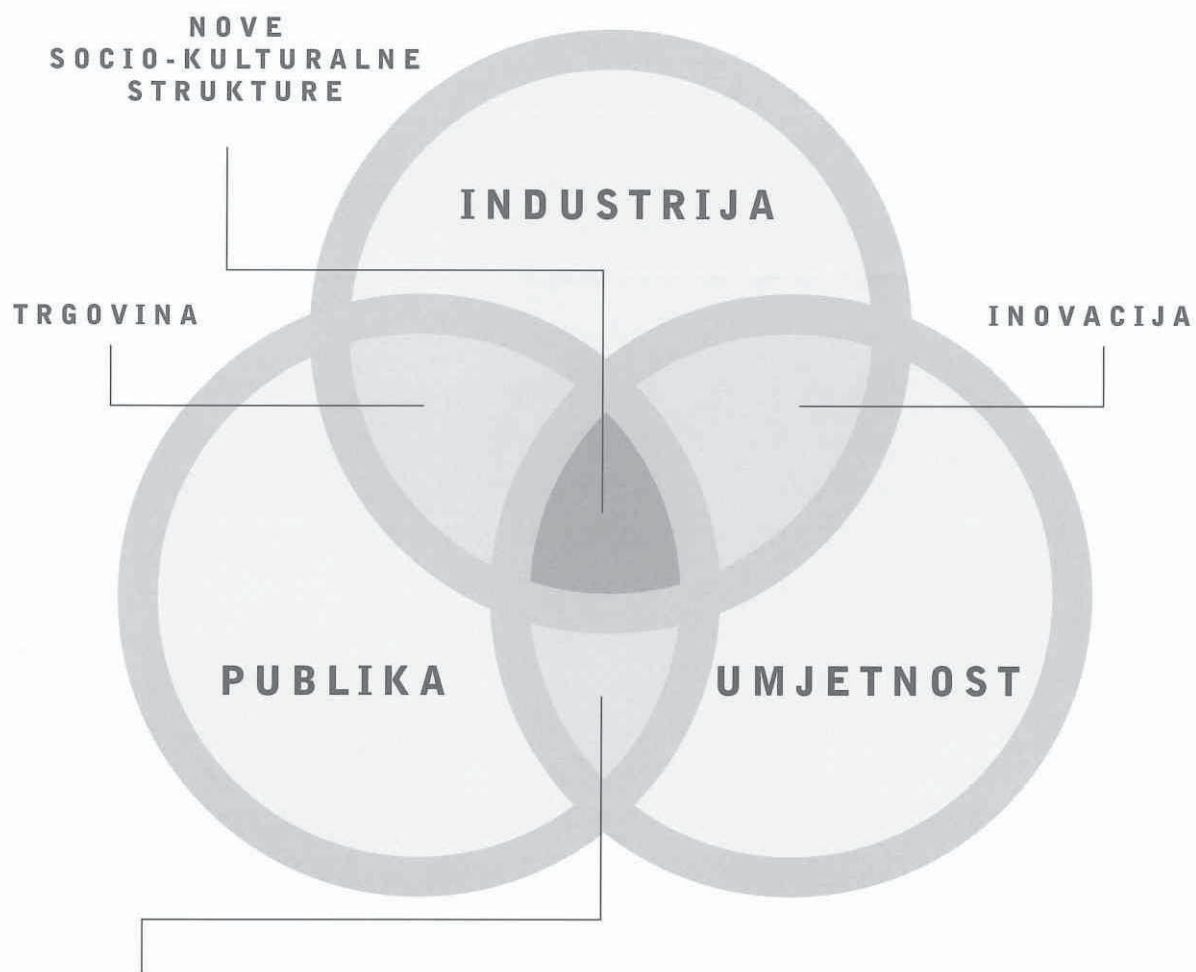
kojim se pojavljuju, te pomiče tehnologiju u smjeru često veoma različitom od njezine početne vokacije. U novim sustavima umjetnik se susreće s mogućnošću stvaranja još nepostojećeg, ostvarenja onog što pripada tek snovima. Videoeffekti, koje su uveli umjetnici nepoznati široj publici, temelj su likovnosti svakodnevno prisutne na našim ekranima. Manipulacija vremenom i prostorom, procesom, trajanjem, interaktivnošću od tih je pojmova načinila temeljne elemente umjetnosti koja rabi nove tehnologije, umjetnosti našega doba. Ti su elementi postali sastavni dio umjetnosti, kao što su, prije toga, već postali sastavni dio znanosti 20. stoljeća. Marshall McLuhan kaže: *“Jedino je ozbiljan umjetnik sposoban suočiti se s tehnologijom nekažnjeno, jer je upravo on znalac svjestan svih promjena percepcije.”* Budući da su sposobni primijeniti nove sustave na brojne vidove ljudskog okruženja, umjetnici razumiju njihove višestruke implikacije. Na taj način, umjetnici su doprinijeli stvaranju novog prostora komunikacije kojim se svi mi svakodnevno koristimo.

Tehnologija stvara oruđa s točno određenim ciljem, odgovarajući na točno određen zahtjev. Umjetnik pak pronalazi drugačiju primjenu tih oruđa, iznalazeći im funkcije izvan primarne uloge, te tako doprinosi tehnološkom napretku. Umjetnik socijalizira strojeve i tehnologije pridodajući im estetsku funkciju i ulogu, ponekad zahtijevajući određena poboljšanja, promjene, postavljajući zahtjeve na koje inženjeri moraju odgovoriti. U elektronici ovaj je dijalog vrlo uobičajen. Najbolji način da se upoznaju granice

kakva složenog tehnološkog sustava jest *“igra”*. Potom se, preko eksperimentalne proizvodnje, ovladava određenom tehnologijom. Trenutno, umjetnici su doista izumitelji. Suraduju na inovaciji novih sustava ne bi li zadovoljili svoje kreativne potrebe. Kreativnost u ovim slučajevima ima različite faze evolucije, a svaka donosi vrlo konkretne rezultate. U početku, i umjetnik i publika su začuđeni rezultatom, iznenađeni još neviđenim slikama i oblicima, otkrivenim gotovo slučajno. U slijedećem koraku, i od umjetnika i od publike zahtijeva se veća sofisticiranost, jer se tehnologijom ovladalo i treba zadovoljiti zahtjeve koji su sada već prilično određeni. I upravo tu počinje istraživanje i razumijevanje granica tehnologije, te se ulazi u slijedeću fazu, gdje se tehnologija razvija u kreativnom smislu. U tom stupnju umjetnik i njegov rad morali bi postati zanimljivi industriji, budući da time počinje stvarna integracija tehnoloških sustava u svakodnevnu okolinu. Ne radi se o pasivnom oruđu u službi unaprijed određenih ljudskih potreba, nego o aktivnom sustavu koji se razvija ukorak s čovjekom. Radi se, dakle, o integralnom dijelu ljudske kulture.

Interakcija između umjetničke kreacije, evolucije, tehnološkog razvoja i reakcije publike novi je oblik odnosa između već postojećih elemenata. Postupno određujući te elemente, pojavljuje se eksperimentalni potencijal za istraživanje budućnosti novih sustava.

poglavlje iz publikacije “Le nouvel espace de communication”, interface avec la culture et la creativite artistique, 1995., Council of Europe, Directorate of Information, Strasbourg, France

Sučeljavanje vokacija svakog od ovih područja dovest će nas do iznalaženja novih procesa i struktura na društvenom planu.